

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 12 : Tvorba učebních pomůcek, didaktická technologie

LITERÁRNÍ MAPA – VYBRANÉ KAPITOLY Z HISTORIE ČESKÉ LITERATURY

Jan Kubelka

Liberecký kraj

Nový Bor 2013/2015

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 12 : Tvorba učebních pomůcek, didaktická technologie

LITERÁRNÍ MAPA – VYBRANÉ KAPITOLY Z HISTORIE ČESKÉ LITERATURY

Autor: Jan Kubelka

Ročník: 3.ročník, obor Gymnázium

Škola: Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola, Nový Bor, Wolkerova
316, příspěvková organizace

Kraj: Liberecký kraj

Konzultant: PaedDr. Helena Studecká

Nový Bor 2013/2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval samostatně a použil jsem pouze podklady (literaturu, odkazy z internetu, obrazové materiály) uvedené v seznamu vloženém v práci SOČ.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Novém Boru dne 24. 5. 2015

podpis:

Poděkování

Děkuji PaedDr. Heleně Studecké, Ing. Petru Fialovi, Mgr. Josefu Zhornému, Mgr. Vratislavu Sejkorovi a všem spolužákům, kteří mi pomáhali s pořizováním obrazového materiálu, za obětavou pomoc a za podnětné připomínky, které mi během práce poskytovali.

Anotace

„Literární mapa“ je elektronická pedagogická pomůcka pro výuku českého jazyka a literatury, která je zpracována ve formě prezentací v programu Microsoft PowerPoint. Jejím hlavním účelem je doprovázet výklad pedagoga o životě významných českých literátů. Pomoc spočívá v tom, že v každé tematicky odlišné prezentaci je přehledně, zajímavě a postupně zobrazen život určitého spisovatele.

Studenti mají možnost vidět autentické portréty, historické obrazy a fotografie z míst, jež jsou s životy spisovatelů spjata. Aby žáci získali obecnější přehled a pojem o poloze těchto významných míst, nachází se v prezentaci přehledně zpracované mapy. Stejně mapy budou studenti dostávat na začátku středoškolského studia a průběžně pak mohou do map označovat ona významná místa. Jsou zde tedy využity i mezipředmětové vztahy, konkrétně se jedná o zeměpis.

Práce slouží k rozšíření povědomí o osudech českých spisovatelů. Motivuje studenty k návštěvě zhlédnutých míst. Všechna tato fakta pak vedou ke zpestření výuky a hlavně k většímu zájmu o literární historii.

Klíčová slova: literární mapa; český jazyk; literatura; prezentace; zeměpis; mapy; fotografie

Obsah

Úvod.....	7
Metodika.....	9
Vlastní prezentace	11
Výsledky	25
Závěr.....	26
Seznam použité literatury	27
Seznam použitých odkazů z internetu	28
Obrazová příloha – literární mapa.....	32
Textová příloha – životy autorů	34

Úvod

Zájem o českou literaturu, která byla napsána do konce 19.století, mezi mými vrstevníky, středoškoláky, klesá, proto se o významných autorech, jako je např. Josef Kajetán Tyl či Božena Němcová, ví jenom velmi obecně a povrchně. Přitom životní osudy většiny autorů, jež jsou bezesporu silně spjaty i s jejich tvorbou, jsou mnohdy velmi zajímavé i poučné. Je určitě také zajímavé poznat místa, která se k těmto osudům váží.

Výklad učitele o životě významného spisovatele studenty většinou zaujme, ale pod návalem dalších informací je většina z výkladu zapomenuta. Dnešní doba ale přináší nové technologie, které se dají využít ke zkvalitnění výuky a které vedou k uchování nových poznatků a informací.

Tato práce zmíněných nových technologií využívá. Jedná se o pedagogickou pomůcku, kde jsou elektronicky prezentována místa, která se váží k životu daného autora. Tato místa jsou zachycena na tzv. literární mapě. Učitel tato místa představí formou prezentace, žák si je zaznamená na své „papírové“ literární mapě. Jedná se o vytištěnou mapu České republiky. K jednotlivým místům se pak dozví různé zajímavosti, a to formou obrázků a fotografií, které si na druhou stranu své vytištěné mapy poznamená. Mapu student obdrží v prvním ročníku a doprovází ho celým studiem. Jedná se o zpestření výkladu a učitel nemusí nosit do třídy mapu a nemusí zvlášť prezentovat jednotlivé obrázky či fotografie vážící se k danému místu.

Pomůcka je především určena pro výuku literatury na střední škole, ale lze ji využít i pro žáky 2. stupně základní školy.

Z historie naší literatury jsem se zaměřil na čtyři období (směry). Výběr byl motivován autory, kteří mě během studia zaujali:

Starší česká literatura:

- **Mistr Jan Hus**
- **Jan Amos Komenský**

Český romantismus:

- **Karel Hynek Mácha**
- **Karel Jaromír Erben**
- **Josef Kajetán Tyl**

Počátky českého realismu:

- **Karel Havlíček Borovský**
- **Božena Němcová**

Kritický realismus v Čechách

- **Alois Jirásek**

Cílem této práce tedy je, aby se studenti zajímavou a poutavou formou dozvěděli více o životech těchto českých spisovatelů, aby poznali místa, která se s jejich životem váží. Když například víte, kam Božena Němcová umístila děj Babičky, můžete se se svojí literární mapou v kapse na ono místo vydat. Literární mapa tedy motivuje studenty k návštěvě jedinečných míst, a tudíž i k většímu zájmu o odkaz významných osobností historie české literatury, a zároveň k poznání mnoha míst naší vlasti. Rozšiřuje tedy nejen vědomosti literární, ale i zeměpisné. Kdybych měl jedinou větou vyjádřit smysl práce, spojuje příjemné s užitečným.

Metodika

Když jsme v druhém ročníku gymnázia probírali v hodinách literatury život a dílo významného českého básníka a sběratele lidové slovesnosti Karla Jaromíra Erbena, napadlo mě dozvědět se o Erbenově životě víc a navštívit některá místa, která jsou s jeho působením a tvorbou spojena. Jak jsem postupně navštěvoval vesnice, města, kostely a hřbitovy, které se rozprostírají se na východě Čech, v hlavě jsem si utvářel pomyslnou mapu s jednotlivými body odkazujícími na různá působiště Karla Jaromíra Erbena.

Ve škole jsem zašel za učitelkou češtiny PaedDr. Helenou Studeckou a ideu jakési mapy o Karlu Jaromíru Erbenovi jí představil. Společně jsme pak dospěli k názoru, že bych měl právě takovou mapu ve formě prezentace vytvořit. Obsahem měly být základní informace o autorovi, fotografie z míst, na kterých jsme se dohodli (Miletín, Byšičky, Červená Třemešná, apod.). Tato místa jsem vyznačil na mapě, pokud možno co nejprůhledněji. Konečnou verzi prezentace o Erbenovi jsme vyzkoušeli „na ostro“ při výkladu v nižším ročníku.

Studenty tento obrazový doprovod povídání o životě Karla Jaromíra Erbena zaujal. Chybělo pouze doladit některé detaily a natisknout mapu České republiky všem studentům, kteří si pak mohli jednotlivé lokace zakreslit a připsat si k nim další zajímavosti (např. o miletínských modlitbičkách, které se pečou v Erbenově rodném Miletíně).

Nechtěl jsem zůstat pouze u jednoho autora, a tak jsem začal stejným způsobem zpracovávat další autory ve vybraném období (uměleckém směru).

Základní informace jsem čerpal z učebnice literární historie. Ty jsem pak doplnil odbornými knihami o jednotlivých autorech. Zde jsem získal další informace o jejich životě, ale využil jsem i obrazový materiál. Vše bylo potřeba konzultovat s paní učitelkou češtiny, abych do prezentací neuvedl místa, která se většinou při výuce nezmiňují. Z knih jsem vybrané fotografie do své práce naskenoval, aniž by tím byla zhoršena kvalita fotografií.

Mnohá z míst, o která jsem se zajímal, byla v knihách pouze zmíněná, nebyla zde však vyobrazena. Rozhodl jsem se tedy některá z nich navštívit a pečlivě je zdokumentovat. U vlastních fotografií je vždy v prezentaci uveden rok pořízení (na rozdíl od fotografií pořízených z internetu). Záměrem bylo nějakým způsobem tyto vlastnoručně pořízené fotografie odlišit. Brzy jsem ovšem dospěl k závěru, že bych do konce svého středoškolského působení nestihl objet všechna vybraná místa, a proto jsem oslovil své spolužáky ve škole a požádal je o případné dodání fotografií. Tak jsem získal další cenný zdroj obrazového

materiálu a přitom své spolužáky motivoval k poznání míst souvisejících s naší literární historií.

Během dvou let, kdy jsem tuto práci tvořil, jsem samozřejmě já, ani moji spolužáci, nemohli navštívit všechna významná místa. Jako další zdroj jsem tedy použil internet. Ne vždy však obrázky odpovídaly požadavkům, které jsem kladl na svoji práci, a proto bylo třeba je v programu Adobe Photoshop-CS6 upravit. Zároveň jsem si musel příslušné odkazy ukládat, abych neporušil autorská práva.

Mapy jsem vytvářel ve spolupráci s Ing. Petrem Fialou. Nejprve jsme vytvořili jednotnou mapu České republiky (z internetového serveru www.mapy.cz).

Poté jsem vždy podle potřeby vypracoval výřez určité oblasti České republiky (ze stejného zdroje) a vložil jej k celkové mapě. To jsem následně celé vložil do prezentace.

Prezentace mají jednotnou šablonu a formát. Mapy, obrazy a texty jsou zde vyobrazeny přehledně tak, aby obsahu každý porozuměl. Není zde nastaveno žádné automatické přetáčení snímku, protože pedagog si při výkladu bude posouvat snímky dle potřeby.

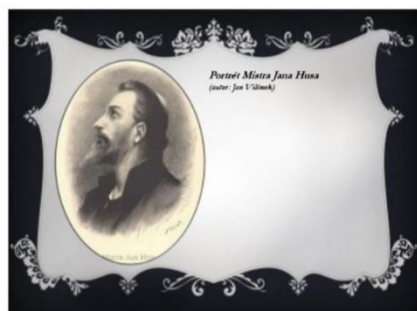
Jak bylo již výše zmíněno, vytvořil jsem celkem čtyři prezentace, rozdělené podle uměleckého směru či historického období.

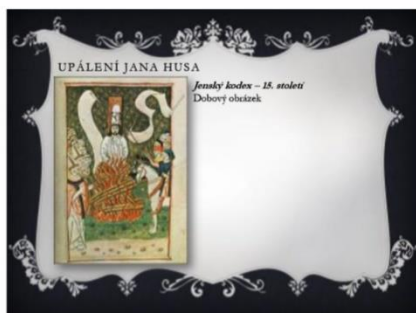
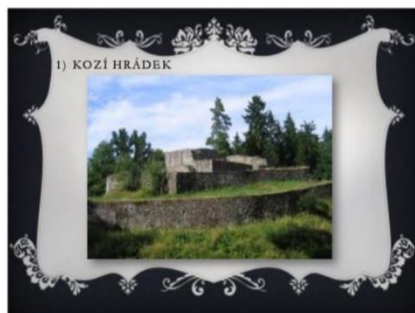
Do textové přílohy jsem umístil životy vybraných spisovatelů, kde jsem tučným písmem zvýraznil údaje uvedené v prezentaci, a to kvůli celkové orientaci pedagoga.

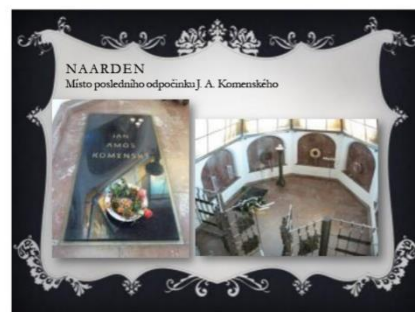
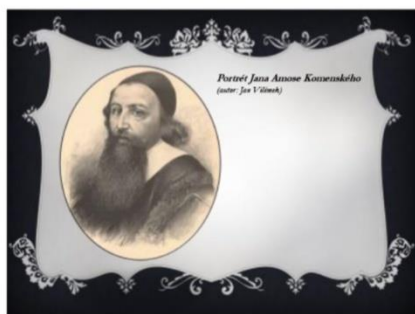
V obrazové příloze je umístěna mapa České republiky, která se po vytištění stane základem pro literární mapu studenta. Pro přehlednost je zde i uveden příklad literární mapy České republiky, kde jsou zachycena místa autorů, kteří se váží k českému romantismu, i její „zadní“ část, kde jsou k uvedeným místům napsány údaje, které se týkají daného spisovatele.

Vlastní prezentace

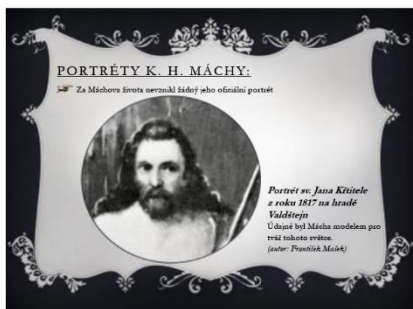
1) STARŠÍ ČESKÁ LITERATURA:

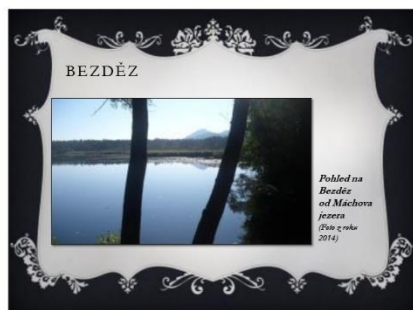

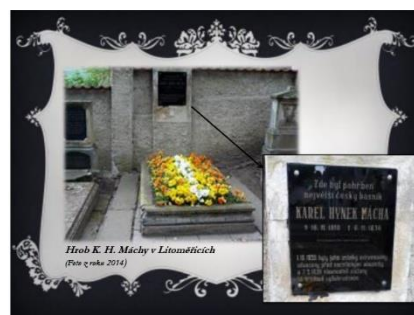

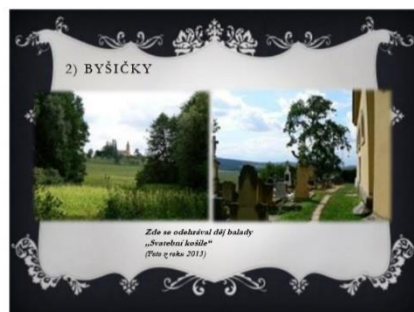
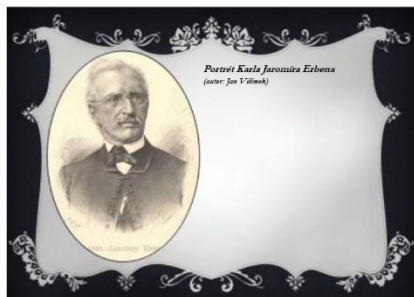

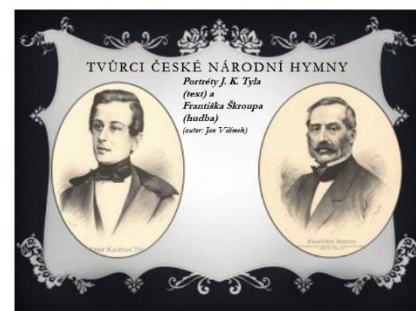
2) ČESKÝ ROMANTISMUS:

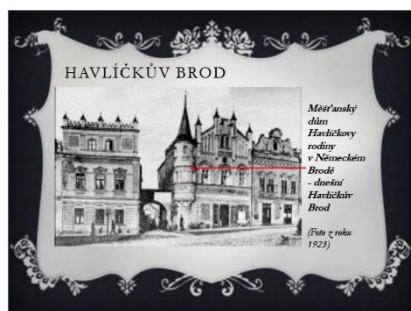

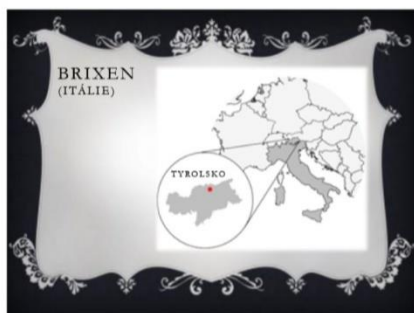

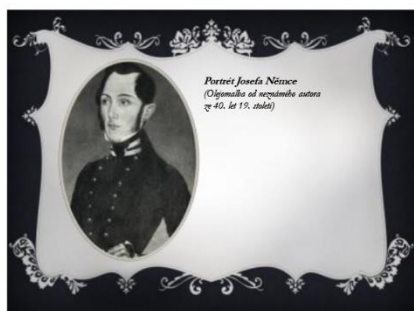
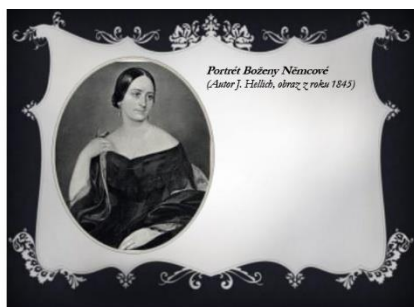

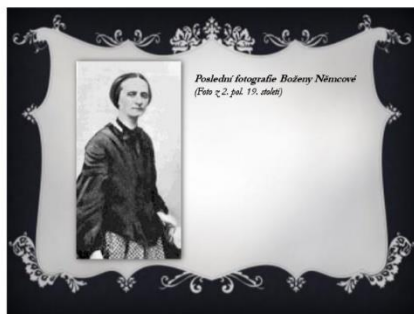

3) POČÁTKY ČESKÉHO REALISMU:

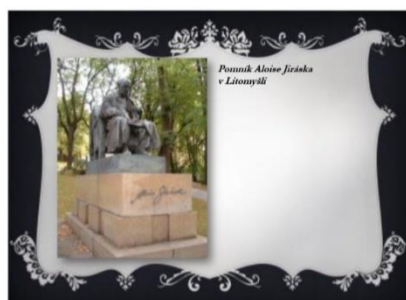
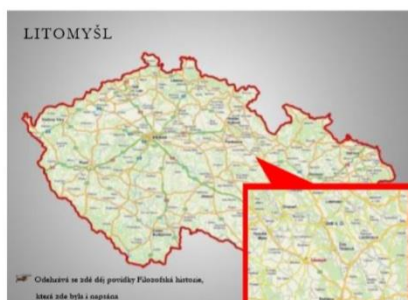
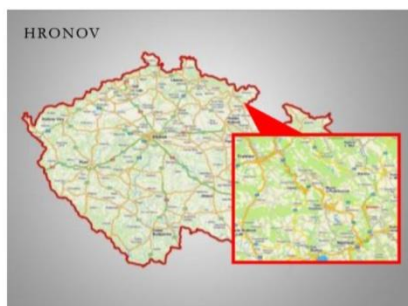
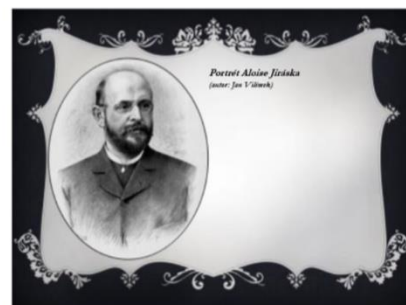

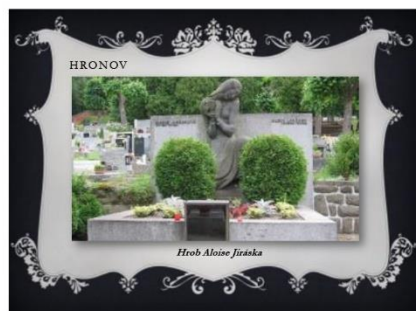
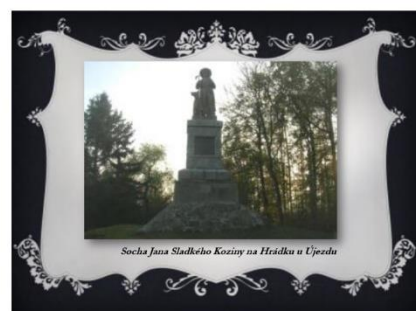

4) KRITICKÝ REALISMUS V ČECHÁCH

Výsledky

Existuje mnoho učebnic literární historie, mnoho bibliografických knih o českých spisovatelích i mnoho internetových odkazů, které s těmito autory souvisí. Myšlenka na vytvoření tzv. literární mapy České republiky, kde jsou zachycena místa, která jsou spjata s životy (popř. díly) jednotlivých českých autorů, je podle mě originální. Především v tom, že by zde měla být zachycena významná místa, která se váží k životu většiny autorů, kteří se na příslušné škole probírají, i v tom, že mapa z druhé strany podává k uvedeným místům zajímavé informace. I když tato práce zpracovala jen zlomek z celkového probíraného učiva, jedná se o zajímavý a přehledný výčet informací, které mohou sloužit nejen k povzbuzení zájmu o českou literaturu, ale také k poznávání míst naší vlasti.

Závěr

Vytváření literární mapy zpočátku vůbec nemělo charakter středoškolské odborné činnosti, dokonce mě ani nenapadlo s nimi někde soutěžit. Postupem času jsem však dospěl k názoru, že vytvoření podobné prezentace jako pedagogické pomůcky a následné zpracování do formy odborné práce posune celou práci k větší formalitě a oficialitě. Prezentace budou moci být vloženy na učitelské internetové portály a být využívány kterýmkoliv učitelem českého jazyka a literatury.

Doufám, že význam práce nebude spočívat pouze v doprovázení výkladu učitele, ale že povede především k zvýšení zájmu o českou literaturu mezi mými vrstevníky. Mé úsilí a snaha budou v dobrém případě přetvořeny v poutavější a zajímavější hodiny češtiny, rozšíří povědomí o významných místech v Čechách. Také věřím, že prezentace částečně napomohou ke zvýšení úcty k české literatuře mezi mladými.

Mě osobně vytváření literární mapy obohatilo o spoustu nových znalostí, zkušeností a zajímavostí. Ty se týkají nejen životů jednotlivých autorů, ale i míst, která se k nim váží, a která jsem osobně navštívil a vyfotografoval. Na závěr mohu říct, že mám dobrý pocit z toho, že jsem obohatil sám sebe, a co víc – i své spolužáky, kamarády a budoucí středoškoláky.

Seznam použité literatury

- DAVID, Petr, DOBROVOLNÁ, Věra, SOUKUP, Vladimír. *Průvodce po Podkrkonoší*. 1.vyd. Praha: S&D, 2003. ISBN 80-901866-72-6.
- KOČÍ, Josef. *Návrat Karla Havlíčka z Brixenu*. Praha: Melantrich, 1986.
- KUBKA, František, NOVOTNÝ, Miloslav. *Božena Němcová*. Praha: V. Neuber a synové, 1941.
- POLÁŠKOVÁ, Tat'ána, MILOTOVÁ, Dagmar, DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. *Literatura – přehled středoškolského učiva*. 1.vyd. Třebíč: Petra Velanová, 2005. 207s. ISBN 80-902571-4-3.

Seznam použitých odkazů z internetu

Použité odkazy z internetu v prezentaci „Starší česká literatura“:

HUS:

- „Jan Vilímek - Mistr Jan Hus“ od Jan Vilímek – České album, sbírka podobizen předních českých velikanů, mužů i žen práce, kteří život svůj zasvětili povznesení národa svého (dostupné online). Licencováno pod Volné dílo via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Mistr_Jan_Hus.jpg#mediaviewer/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Mistr_Jan_Hus.jpg
[Citováno dne 2014-10-21]
- Dostupné z URL: http://www.sumava.cz/objekt_az/2268-rodny-dum-mistra-jana-husa-husinec/
[Citováno dne 2014-10-21]
- Dostupné z URL: <http://www.mapio.cz/a/85506746/>
[Citováno dne 2014-10-21]
- Dostupné z URL: <https://www.suz.cvut.cz/ostatni/betlemska-kaple>
[Citováno dne 2014-10-21]
- Dostupné z URL: http://turistickyatlas.cz/vse/misto/7118_kozi-hradek.html
[Citováno dne 2014-10-23]
- Dostupné z URL: <http://www.hrad-krakovec.cz/socha-mistra-jana-husa/>
[Citováno dne 2014-10-23]
- „Karte konstanz in deutschland“ od NordNordWest – Vlastní dílo. Licencováno pod Volné dílo via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karte_konstanz_in_deutschland.png#mediaviewer/File:Karte_konstanz_in_deutschland.png
[Citováno dne 2014-10-23]
- „Kostnice, pamětní deska Jana Husa“ od Jarba – Vlastní dílo. Licencováno pod Volné dílo via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kostnice,_pametr%C3%AD_deska_Jana_Husa.jpg#mediaviewer/File:Kostnice,_pametr%C3%AD_deska_Jana_Husa.jpg
[Citováno dne 2014-10-21]
- Dostupné z URL: <http://husitstvi.cz/historie/strucna-historie/>
[Citováno dne 2014-10-22]
- „Husův dům“ od Gortyna – Vlastní dílo. Licencováno pod CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hus%C5%AFv_d%C5%AFm.jpg#mediaviewer/File:Hus%C5%AFv_d%C5%AFm.jpg
[Citováno dne 2014-10-22]
- Dostupné z URL: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1036841398-mistrovska-dila-z-ceskych-sbirek/201323232300012-vaclav-brozik-mistr-jan-hus-pred-koncilem-kostnickym/>
[Citováno dne 2014-10-23]

KOMENSKÝ:

- Dostupné z URL: <http://www.radio.cz/cz/static/jan-amos-komensky/zivotopis>
[Citováno dne 2014-11-28]
- Dostupné z URL: http://turistickyatlas.cz/vse/misto/6829_muzeum-jana-amose-komenskeho.html
[Citováno dne 2014-11-28]
- „BirthplaceOfJAKUherskyBrod“ od Adam Zivner – Fotografie je vlastním dílem.
Licencováno pod CC BY 2.5 via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:BirthplaceOfJAKUherskyBrod.JPG#mediaviewer/File:BirthplaceOfJAKUherskyBrod.JPG>
[Citováno dne 2014-11-28]
- Dostupné z URL: <http://kolo.unas.cz/r2005/chriby/den3/nivnice/nivnice.htm>
[Citováno dne 2014-11-28]
- Dostupné z URL: <http://www.zememeric.cz/default.php?clanek.php?zaznam=1806>
- Dostupné z URL: <http://www.nivnice.cz/turisticke-cile-a-zajimavosti/>
[Citováno dne 2014-11-29]
- Dostupné z URL: <http://www.comeniusmuseum.nl/cz/mauzoleum.php>
[Citováno dne 2014-11-29]
- „Jan Amos Komenský“ od I, Ondřej Žváček. Licencováno pod CC BY 2.5 via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Amos_Komensk%C3%BD.jpg#mediaviewer/File:Jan_Amos_Komensk%C3%BD.jpg
[Citováno dne 2014-11-29]

Použité odkazy z internetu v prezentaci „Český romantismus“:

MÁCHA:

- Dostupné z URL: http://www.rodocapsa.cz/hruboskalskepesinky/aktual/0509_1/0509_1.htm
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: http://www.amoska.estranky.cz/clanky/bozi-lide-/bozi--lide---max-svabinsky---2_dil-_portrety.html
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: <http://www.ogl.cz/dilo-mesice.php?y=2011&m=12>
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: <http://www.eucebnice.cz/literatura/macha.html>
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: <http://www.eucebnice.cz/literatura/macha.html>
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: <http://www.eucebnice.cz/literatura/macha.html>
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: <http://www.macha.cz/html/bastvar.htm>
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: http://turistickyatlas.cz/vse/misto/6266_hrad-krivoklat.html
[Citováno dne 2013-10-09]

- Dostupné z URL: <http://itras.cz/hrad-valdstejn/galerie/15483/>
[Citováno dne 2013-10-09]
- Dostupné z URL: http://www.machovojezero-rsima.cz/vylety/29_hrad-houska
[Citováno dne 2013-10-11]
- Dostupné z URL: <http://foto.mapy.cz/32689-Litomerice-socha-Machy>
[Citováno dne 2013-10-11]
- Dostupné z URL: <http://foto.mapy.cz/86180-Petrin-socha-Karla-Hynka-Machy>
[Citováno dne 2013-10-11]
- Dostupné z URL: <http://www.hrady.cz/?OID=11392>
[Citováno dne 2013-10-11]
- Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Hynek_M%C3%A1cha
[Citováno dne 2013-10-11]

ERBEN:

- Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Jarom%C3%ADr_Erben
[Citováno dne 2013-09-20]
- Dostupné z URL: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=36784&newsid=33094&listid=4>
[Citováno dne 2013-09-20]
- Dostupné z URL: <http://www.horice.org/cz/clanky/spolek-rodaku-si-pripomnel-vyroci-k-j-erbena-u-jeho-hrobu-v-praze/>
[Citováno dne 2013-09-20]

TYL:

- Dostupné z URL: http://www.vyletnik.cz/mistopisny-rejstrik/praha/praha-1-centrum-stare-mesto-josefov-mala/1169-stavovske_divadlo/
[Citováno dne 2013-11-05]
- Dostupné z URL: <http://www.pametni-desky-v-praze.cz/products/tyl-josef-kajetan-na-predni-stene-stavovskeho-divadla-v-praze-1-stare-mesto/>
[Citováno dne 2013-11-05]
- Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Kajet%C3%A1n_Tyl
[Citováno dne 2013-11-05]
- Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_%C5%A0kroup
[Citováno dne 2013-11-05]
- Dostupné z URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_hymna
[Citováno dne 2013-11-05]
- Dostupné z URL:
http://www.okoun.cz/boards/rodokmeny,_genealogie?contextId=1065197037
[Citováno dne 2013-11-06]
- Dostupné z URL: <http://www.divadelni-noviny.cz/mudrovani-nejen-nad-divadlem-no-40>
[Citováno dne 2013-11-06]
- Dostupné z URL: <http://www.drobnepamatky.cz/pamatnik>
[Citováno dne 2013-11-06]

Použité odkazy z internetu k prezentaci „Počátky českého realismu“:

BOROVSKÝ:

- Dostupné z URL:
<http://destinace.kutnahora.cz/oxibD1qMSZyPTUma2Fsb2Q9JmthbGRvPSZlPSZ0eXB6b2I9MiZ6PTQmaWRwYXJlbnQ9MSZpZHBvbG96PTEwJnJhej0mcz0w>
[Citováno dne 2014-03-12]

NĚMCOVÁ:

- Dostupné z URL: http://www.kampocesku.cz/gallery/2009_03/socha_27_P7151072.jpg
[Citováno dne 2014-04-06]
- Dostupné z URL: <http://www.kam-na-vylet.estranky.cz/img/mid/259/baruncina-skola-02.jpg>
[Citováno dne 2014-04-06]
- Dostupné z URL: http://www.praguecityline.cz/wp-content/gallery/bozena-nemcova/450px-bozena_nemcova_grave_vysehrad_cemetery_prague_cz_811.jpg
[Citováno dne 2014-04-06]
- „Austria wien“ od Andreas Griessner – Vlastní dílo. Licencováno pod CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Austria_wien.svg#/media/File:Austria_wien.svg
[Citováno dne 2014-04-08]

Použité odkazy z internetu v prezentaci „Kritický realismus v Čechách“:

JIRÁSEK:

- Dostupné z URL: <http://foto.mapy.cz/4932-Pomnik-Aloise-Jiraska>
[Citováno dne 2014-06-03]
- „Měšťanský dům (Litomyšl), Smetanovo nám. 25,“ od Petr1888 – Vlastní dílo. Licencováno pod CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons -
Dostupné z URL:
[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C4%9B%C5%A1%C5%A5ansk%C3%BD_d%C5%AFm_\(Litomy%C5%A1l\),_Smetanovo_n%C3%A1m._25,.JPG#mediaviewer/File:M%C4%9B%C5%A1%C5%A5ansk%C3%BD_d%C5%AFm_\(Litomy%C5%A1l\),_Smetanovo_n%C3%A1m._25,.JPG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C4%9B%C5%A1%C5%A5ansk%C3%BD_d%C5%AFm_(Litomy%C5%A1l),_Smetanovo_n%C3%A1m._25,.JPG#mediaviewer/File:M%C4%9B%C5%A1%C5%A5ansk%C3%BD_d%C5%AFm_(Litomy%C5%A1l),_Smetanovo_n%C3%A1m._25,.JPG)
[Citováno dne 2014-06-04]
- Dostupné z URL: <http://www.region-orlickehory.cz/turisticke-zajimavosti/hrady-zamky-zriceniny/zamek-skalka/>
[Citováno dne 2014-06-04]
- Dostupné z URL: <http://foto.mapy.cz/366082-Ujezd-Kozinuv-statek-brana>
[Citováno dne 2014-06-04]
- Dostupné z URL: <http://www.topzine.cz/alois-jirasek-se-do-dejin-literatury-zapsal-dilem-stare-povesti-ceske>
[Citováno dne 2014-06-04]

Obrazová příloha – literární mapa

1) MAPA ČESKÉ REPUBLIKY - STUDENTI OBDRŽÍ NA ZAČÁTKU STUDIA

2) PŘÍKLAD LITERÁRNÍ MAPY (ČESKÝ ROMANTISMUS)

3) PŘÍKLAD POPISKŮ K MÍSTŮM NA ZADNÍ STRANĚ LITERÁŘÍ MAPY (ČESKÝ ROMANTISMUS)

- 1) Křivoklát – hrad, který Mácha navštívil
- 2) Valdštejn – hrad, který Mácha navštívil
- 3) Houska – hrad, který Mácha navštívil
- 4) Doksy, Máchovo jezero, Bezděz – oblast úzce spjatá s Máchou a s jeho dílem Máj, v Doksech Máchův pomník a muzeum. Bezděz Mácha často navštěvoval a situoval sem i své dílo Večer na Bezdězu.
- 5) Litoměřice – Máchova socha, expozice Máchova světnička v domě, kde Mácha žil a zemřel, na místním hřbitově původní hrob a pomník Máchy
Praha – hrob Máchy na Vyšehradském hřbitově
- 6) Milestín – Erbenův rodný domek – muzeum, Erbenova socha, pečou se zde Erbenovy miletínské modlitbičky
- 7) Byšičky a Červená Třemešná – sem situoval Erben děj svých balad Poklad (Červená Třemešná) a Svatební košile (Byšičky)
Praha – hrob Erbeny na Olšanských hřbitovech
- 8) Kutná Hora – rodný dům J. K. Tyla
Praha – Stavovské divadlo – premiéra Fidlovačky, dům na náměstí Republiky, kde Tyl napsal text naší hymny
- 9) Plzeň – hrob a památník J. K. Tyla

Textová příloha – životy autorů

- *V textu jsou tučně zvýrazněny ty údaje, které se nachází i v prezentacích*

STARŠÍ ČESKÁ LITERATURA:

Jan Hus (1371 – 1415)

- **narodil se v jihočeském Husinci**
- vystudoval teologii na Karlově univerzitě, později se stal i rektorem této univerzity
- působil jako kazatel, obracel se jak k učencům, tak k lidovým vrstvám, **kázal v Betlémské kapli v Praze**
- k myšlenkám na nové uspořádání církve a společnosti přivedla Husa četba anglického teologa Johna Wycliffa, který kritizoval katolickou církev
- papež uvalil na Husa klatbu (nesměl vykonávat náboženské obřady) a nad Prahou interdikt (zákaz veškerých náboženských obřadů v Praze)
- **Hus odešel na venkov – na Kozí hrádek u Tábora, poté pobýval na hradě Krakovec u Rakovníka**
- **byl pozván na církevní sněm v Kostnici, aby obhájil své myšlenky**
- **odmítl své myšlenky odvolat, a proto byl 6. července 1415 upálen**
- jeho ostatky byly vysypány do řeky Rýnu

Jan Amos Komenský (1592 – 1676)

- **lat. Comenius, „učitel národů“** a zakladatel moderní pedagogiky, se ve světě proslavil jako autor jazykových učebnic, teoretických spisů o výchově a reformátor školství, **významný filosof, teolog-poslední biskup Jednoty bratrské**
- **místo narození není přesně známo, nejvíc pravděpodobná je Nivnice u Uherského Brodu nebo Uherský Brod**
- ve dvanácti letech osiřel
- **dětství prožil v Uherském Brodě, vzdělával se na bratrských školách ve Strážnici a Přerově**
- vysokou školu studoval na bratrských školách v německém Herbornu a Heidelbergu
- po návratu učil v Přerově, později ve Fulneku, kde působil také jako bratrský kněz

- vlast opustil v roce 1628 po vydání Obnoveného zřízení zemského (povoleno pouze katolické náboženství)
- **usadil se v polském Lešně**
- jeho pobyt v Lešně přerušilo pozvání do Anglie, poté se navrací do Lešna
- **v následujících letech pobývá ve Švédsku a Uhrách**
- do Švédska i Uher byl pozván, aby vytvořil nové učebnice a reformoval školství
- vrací se do Lešna, kde při požáru města ztratil velkou část majetku a většinu rukopisů, mezi nimi i nenahraditelný slovník Poklad českého jazyka
- Polsko se stalo výhradně katolickou zemí, **a proto Komenský využil pozvání a odjel do Amsterdamu**, zde se věnoval pedagogické činnosti, vydával pedagogické spisy
- **v Holandsku i zemřel, je pochován v Naardenu**

ČESKÝ ROMANTISMUS:

Karel Hynek Mácha (1810-1836)

- **nejvýznamnější básník českého romantismu**
- **skutečná podoba Máchy není přesně známa**
- narodil se v Praze na Malé Straně
- vystudoval filozofii a práva v Praze
- zde se seznámil s českými obrozenci, četl básně polských romantiků
- hrál ochotnické divadlo, kde poznal svoji osudovou lásku Lori – Eleonoru Šomkovou
- Mácha také velice rád cestoval
- **navštěvoval hrady (Bezděz, Houska, Křivoklát, Valdštejn)**
- podnikl i pěší cestu do severní Itálie (do Benátek a Terstu)
- po dokončení práv **získal místo advokátního praktikanta v Litoměřicích**
- po narození syna Ludvíka připravoval svatbu, avšak zemřel dříve, než se stačil oženit
- pravděpodobnou příčinou smrti byl zápal plic nebo cholera (souvisejí s hašením požáru v Litoměřicích)
- **pohřben v Litoměřicích**
- **po podepsání Mnichovské dohody v roce 1938 a odebrání Sudet byly Máchovy ostatky převezeny z Litoměřic do Prahy na Vyšehradský hřbitov**

Karel Jaromír Erben (1811-1870)

- **básník, sběratel lidové slovesnosti, překladatel, novinář**
- **narodil se v Podkrkonoší v Miletíně** v řemeslnické a písmácké rodině
- vystudoval práva a filozofii
- v době studií se seznámil s Palackým, s nímž pak po celý život spolupracoval
- jako sekretář Českého muzea sbíral po venkovských archivech studijní materiály
- redigoval Pražské noviny
- v roce 1851 se stal archivářem města Prahy
- **do svého rodného kraje umístil i děj svých balad (Červená Třešňá, Byšičky)**
- **je pohřben na Olšanských hřbitovech v Praze**

Zajímavost: S Erbenovým jménem se pojí i cukrárna na náměstí v Miletíně. Zde žil v 19. století perníkár Erben (vzdálený příbuzný spisovatele), který vytvořil perník ve tvaru modlitební knížečky, které prodával v neděli po mši, když šly ženy s dětmi z kostela. A podle původního receptu ho vyrábí a prodávají v této cukrárně dodnes.

Josef Kajetán Tyl (1808-1856)

- **prozaik, básník, kritik, novinář, zakladatel novodobého českého dramatu**
- **narodil se v Kutné Hoře** a studoval na gymnáziu v Hradci Králové, kde se sblížil s profesorem Klicperou
- pražská studia na filosofické fakultě nedokončil
- dva roky putoval s kočovnými divadelními společnostmi
- od počátku 30. let žil a působil v Praze
- po čase opustil zaměstnání vojenského účetního a věnoval se literatuře
- redigoval beletristický časopis Květy, které se za jeho vedení staly předním literárním orgánem své doby, pak populárně naučný časopis Vlastimil a lidový časopis Posel z Prahy
- v letech 1849-1852 byl dramaturgem českých her ve **Stavovském divadle**
- **je autorem textu písně Kde domov můj, která se objevuje v jeho divadelní hře Fidlovačka**
- po porážce revoluce musel odejít z Prahy a putoval až do své smrti s kočovnou společností
- **je pochován v Plzni**

POČÁTKY ČESKÉHO REALISMU:

Karel Havlíček Borovský (1821-1856)

- satirik, překladatel, je zakladatel českého politického novinářství
- bojoval za národní rovnoprávnost, kritizoval Bachův absolutismus, proslul svými epigramy
- **narodil se v Borové u Příbyslavi**
- **studoval na gymnáziu v Německém Brodě (dnes Havlíčkův Brod)**
- po studiích na gymnáziu navštěvoval kněžský seminář v Praze, z něhož byl vyloučen
- poté působil v Rusku jako vychovatel
- v roce 1845 zahájil v Praze svou soustavnou publikační činnost
- v roce 1846 se stal redaktorem vládních Pražských novin, tehdy jediných českých novin, a jejich literární přílohy Česká včela
- v březnu 1848 jejich redakci opustil a v dubnu téhož roku založil politický deník Národní noviny se satirickou přílohou Šotek
- **od ledna 1850 do srpna 1851 žil Havlíček v Kutné Hoře, kde vydával časopis Slovan**
- **v prosinci 1851 byl zatčen a odvezen do vyhnanství do Brixenu, kde napsal svá vrcholná básnická díla**
- **po návratu do Prahy podlehl tuberkulóze**
- **je pohřben na Olšanských hřbitovech v Praze**

Božena Němcová (1820-1862)

- dívčím jménem Barbora Panklová
- česká spisovatelka, považována za zakladatelku novodobé české prózy
- **narodila se ve Vídni zřejmě jako dcera panského kočího Johanna Pankla a Terezie Novotné**
- **dětství a mládí strávila v Ratibořickém údolí u České Skalice**
- **obecnou školu navštěvovala v České Skalici**
- **do míst Ratibořice, Ratibořické údolí, Staré bělidlo, spisovatelka umístila děj povídky Babička**
- **v 17 letech se na nátlak matky Němcová provdala (v České Skalici) za úředníka finanční stráže Josefa Němce, který byl o 15 let starší**

- ten patřil k uvědomělým vlastencům, pro své národní cítění však nebyl oblíben u svých představených, a byl proto často překládán z místa na místo
- **měli spolu 4 děti: Jaroslava, Karla, Hynka, Dorotu**
- **rodina se velmi často stěhovala (např. Červený Kostelec, Josefov, Litomyšl, Polná, Praha, Domažlice, Nymburk)**
- tři roky pobývala v Praze, kde poznala vlasteneckou společnost a seznámila se s předními českými spisovateli
- **velký význam měl pro Němcovou také její pobyt na Chodsku (Domažlice), kde poznávala život venkovského lidu, studovala lidové zvyky a pověsti**
- její manželství nebylo šťastné
- v roce 1848 byl manžel přeložen do Uher a Němcová se s dětmi vrátila do Prahy
- v 50. letech se situace rodiny stále zhoršovala, Němcová churavěla, opakovaně trpěla nedostatkem financí
- dovršením neštěstí byla smrt milovaného syna Hynka, do něhož vkládala velké naděje
- v této době byla rodina navíc pod stálým dohledem policie
- tehdy vzniklo její nejvýznamnější dílo – Babička
- pobyt v Praze přerušila cestami na Slovensko
- **v roce 1861 odjela do Litomyšle, aby u nakladatele Augusty dohlížela na vydávání svých spisů**
- v lednu 1862 předčasně zemřela vyčerpáním a neustálým strádáním
- **je pochována na Vyšehradském hřbitově v Praze**

KRITICKÝ REALISMUS V ČECHÁCH:

Alois Jirásek (1851 – 1930)

- **přední tvůrce české historické prózy**
- **narodil se v Hronově**
- po gymnaziálních studiích odešel na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy do Prahy, kde studoval historii
- po jejím ukončení působil jako středoškolský profesor nejprve v Litomyšli, pak v Praze
- **v Litomyšli sepsal dílo Filosofská historie, zde se převážně odehrává děj této novely**

- celoživotně se cítil spjat s rodným krajem, je zde umístěn děj několika jeho románů – F. L. Věk (Dobruška), Temno (Skalka), U nás (Hronov)
- děj jeho dalších románů se odehrává například na Chodsku (Psohlavci), v Táboře (Proti všem)
- měl i malířské nadání, přátelil se s Mikolášem Alšem, který ilustroval jeho díla
- byl tvůrcem českého realistického románu, kde navazoval na koncepci dějin Palackého
- je pohřben v Hronově